

Література:

1. Никонорова Е.В. Экологическое воспитание как фактор формирования социальной ответственности молодого человека. – М.: ВКШ при ЦК ВЛКСМ, 1984. – С.110- 118.
2. Ожогов Ю.П., Никонорова Е.В. Актуальные проблемы формирования у молодежи экологической культуры. – М., 1989. – С.61
3. Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания // Избран. психол. труды: В2-х т. – Т.1. М.: Педагогика, 1980.- 229 с.
4. Андреева Г.М. Социальная психология: Учебник. – 2-е изд., доп. И перераб. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1988. – 432 с.

Автором розглядаються основні показники, згідно з якими можна зробити висновки про реальний стан екологічної підготовки старшокласників. Виділені критерії і показники склали своєрідний каркас методики дослідження соціально-екологічної відповідальності у шкільної молоді.

An author is examine basic indexes pursuant to which it is possible to draw a conclusion about the real state of ecological preparation of senior pupils. Criteria and indexes are selected made original framework of method of research of socially ecological responsibility for school young people.

УДК 373.5.016:811.111:004

О.М. Кужель
м. Кам'янець-Подільський, Україна

ВПЛИВ КОМП'ЮТЕРНИХ МОВНИХ КУРСІВ НА МОТИВАЦІЮ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

За свідченнями психологів [1; 4], навчальна діяльність учнів має специфічний зміст, що зумовлено особливостями формування та розвитку пізнавальних інтересів учня, емоційно-вольової та мотиваційної сфери, своєрідним характером діяльності та мовлення, особливостями поведінки.

М. Кучма зазначає, що мотиваційна сфера учіння – складне ієрархічне утворення, що містить як безпосередньо діючі мотиви, так і свідомо прийняті наміри, що виходять із відповідних норм, принципів та суспільних ідеалів. Тому мотиви розрізняються як за змістом, ступенем усвідомленості, так і за своїм місцем і значенням у цій ієрархічній структурі, що формує та активізує потребу учня у засвоєнні знань[10].

Мотивація – це сукупність різноманітних збудників (потреб, мотивів, почуттів, бажань, інтересів, тощо). Це те, що стимулює, спонукає людину до здійснення якої-небудь дії. Поведінка, діяльність учня визначається одночасно декількома збудниками, то один з яких домінує, то інший. Тому говорять про полімотивацію поведінки, навчальної діяльності, про динаміку мотивації.

В навчанні іноземної мови (ІМ) існують різні види мотивацій. Н. Кузовлева виділяє найголовніші з них – це внутрішня (процесуальна) мотивація, що породжується самою навчальною діяльністю і зовнішня, або широка соціальна мотивація, яка є ніби зовнішньою за відношенням до діяльності учня на уроці [11]. В свою чергу кожний із вказаних видів ділиться на підвиди. Так, наприклад, до внутрішньої мотивації відносять комунікативну (забезпечує мовленнєвий намір і ситуативний інтерес); операційно-інструментальну (забезпечує процесуальний інтерес, робить цікавим виконання навчальних завдань) і пізнавальну (забезпечує пізнавальний інтерес до предмета). До зовнішньої мотивації відносять соціально зумовлену (пов'язану з громадськими мотивами усвідомлення учнями соціальної необхідності навчання) і особистісно зумовлену (яка забезпечує усвідомлення необхідності знання ІМ для майбутнього навчання, роботи).

Є чимало досліджень, присвячених проблемі використання комп'ютерних мовних курсів (КМК) в навчанні іноземних мов (ІМ) [2;3;5;11;12], та не знайшло ще достатнього

висвітлення питання про навчання англійської мови учнів середньої загальноосвітньої школи (СЗШ) за допомогою КМК, про систему вправ роботи з навчальними програмами та можливі способи підвищення мотивації навчання ІМ.

Метою нашого дослідження є продовження розпочатого раніше [8] висвітлення основних можливостей використання КМК для формування і розвитку іншомовних знань, вмінь і навичок та для підвищення рівня мотивації навчання в учнів загальноосвітніх шкіл.

Мотивація – аспект суб'єктивного світу учня, який визначається його власними мотивами і упередженнями. Тому викликати і підвищувати рівень мотивації можна тільки зацікавленим навчанням, де вчитель і учні є партнерами спілкування. Зацікавлене навчання можливе тільки за умови врахування вікових й індивідуально-психологічних особливостей учнів, оскільки для кожної вікової групи характерний свій вид провідної діяльності. Але всі види діяльності тісно пов'язані з таким поняттям як «пізнавальний інтерес» – надійний і реальний чинник мотивації навчання. На нашу думку комп'ютеризація навчального процесу з ІМ, і використання КМК зокрема, сприяють появі пізнавального інтересу до ІМ.

Оскільки КМК з ІМ пропонують користувачам широкий набір видів роботи з текстами (монологами або діалогами), з граматичним матеріалом, лексикою, фонетикою: перемішування букв у словах (scrambled word), сортування слів за різноманітними формально-смысловими категоріями (list sorting), виявлення правильного порядку слів у реченні чи речень (або абзаців) у тексті (word, sentence and paragraph jumble), заповнення пропусків у тексті (close) і т. д. [8, с.8], а мультимедійні КМК з ІМ пропонують гіпертекстову презентацію тексту (користувач може отримати довідку чи допомогу), ігрові вправи, регулювання часу пред'явлення інформації та загалом роботи з програмою, то все це підвищує мотивацію навчання ІМ та слугує зростанню інтересу до процесу засвоєння знань. Абсолютно необхідним є використання інформативного матеріалу КМК, який містить знання про реальну дійсність та відбиває ставлення авторів програм до неї (наприклад, діалоги в програмах «English Diamond» та «Talk to Me»). Такий матеріал дозволяє розширити кругозір учня, отримати певні фонові знання для розуміння конкретних ситуацій спілкування, сформувані необхідні поняття для вираження власних думок ІМ, ознайомити учнів з можливими способами мовленнєвої поведінки. Кожен КМК заслуговує на увагу і знаходить свого користувача. Тому, маючи на увазі вимоги програми, вік учнів, їх інтереси та обмежену кількість годин в школі, пропонуємо детальний огляд кількох найкорисніших на наш погляд курсів, які можна використати у навчанні англійської мови в СЗШ.

КМК **«Клиффорд учится читати по-англійски»** розрахований на навчання техніки читання англійською мовою учнів початкового ступеня ЗОШ: ознайомлення учнів з літерами англійського алфавіту, читання окремих слів та вивчення слів напам'ять. Мовні ігри КМК є досить цікавими, адаптовані для навчальної позааудиторної роботи та не потребують безпосереднього контролю з боку вчителя, оскільки програма має як навчальний, так і контролюючий режими. В навчальному режимі в програмі використовуються наступні види роботи: підбір відповідних еквівалентів (matchmaster) та складання слів з окремих літер (unisab). Анімація і фонові шуми КМК вносять різноманітність в процес навчання, постійно підтримуючи активність та зацікавленість учня. Зворотний зв'язок забезпечується завдяки явному оцінюванню результатів учнів у вигляді призив-«квиточків».

КМК **«English Diamond»** можна використати для навчання діалогічного мовлення учнів основної школи (6-9 класи). Курс складається з декількох блоків: граматичного довідника, фонетичного довідника, словника, контрольних тестів, діалогів, помічника та фрагменту фільму «Моя чудова леді». Основою навчального блоку є діалоги (з різних розмовних тем), виведені на монітор англійською та російською мовами, з одночасним пред'явленням статичних зображень до них та озвучення. За бажанням користувача можна відключати один з варіантів діалогу для подальших маніпуляцій з ним. Також при наявності мікрофона в користувача бажаним є читання діалогу вголос, запис його програмою з подальшим його аналізом та порівнянням з наявним еталоном.

«**Magic Goody**» – це мультимедійна програма-перекладач текстів, яка може бути використана в основній та старшій ЗОШ. Цей КМК дає можливість перекладати тексти англійською та російською мовами «на льоту», тобто не дописавши ще його до кінця, записувати та аналізувати озвучений через мікрофон текст, відкривати необхідні сторінки в Інтернет (за умови підключення до мережі), відсилати електронною поштою листи з анімацією. Програма може використовуватися для вивчення лексики, навчання читання, перекладу та письма. За допомогою програми покращується мотивація навчання ІМ завдяки можливості створювати власні учнівські словники, а також раціонального використання часу, економлячи його на перекладі необхідних слів.

«**Vokabeltrainer**» – навчально-контролююча програма для навчання англійської мови як другої іноземної, якщо перша іноземна – німецька, і навпаки і може бути корисною для учнів спеціалізованих класів, гімназій, ліцеїв, а також для студентів факультетів іноземної філології. КМК пропонує вивчення певного набору лексичних одиниць, згрупованих по лексичним темам (30 тем-лекцій = 10000 лексичних одиниць), можливість додавати відсутні в словнику програми лексеми та працювати з ними. Контроль вивченого проводиться за допомогою тестів множинного вибору, перекладу іноземною мовою, диктанту з можливістю вибору трьох ступенів складності. Програма дає можливість постійно контролювати опрацювання учнями лексичного мінімуму та створювати власні словники.

КМК «**Talk to Me**» – це мультимедійна програма, яка допомагає моделювати ситуації з реального життя шляхом діалогу користувача і програми, що дозволяє адаптувати його до потреб основної та старшої школи. Основною метою програми є навчання говоріння з можливістю запису вимови користувача, її аналізом та порівнянням з еталоном. Програма пропонує наступні види навчальних завдань: заповнення пропусків, відповіді на питання, словникові асоціації, розташування слів в реченні в правильній послідовності, складання слів з окремих букв (Ерудит). Робота з програмою починається з елементарного рівня (полегшеного діалогу), потім йде діалог складніший, імітація, повернення до діалогу і потім «діалог високої складності». Зворотний зв'язок в програмі «Talk to Me» реалізується шляхом прямого оцінювання відповідей учня за 7-бальною шкалою оцінювання.

Можемо зробити висновки, що КМК ІМ, використовуючи дидактичні та технічні можливості персонального комп'ютера, повинні активно пов'язуватися з навчанням англійської мови в ЗОШ, оскільки вони є цікавими та ефективними для формування фонетичних, лексичних та граматичних навичок та навчання різним видам мовленнєвої діяльності на різних ступенях навчання. Більшість з них забезпечують розгалужений зворотній зв'язок та відповідають основним принципам методики навчання іноземних мов – комунікативності та свідомості. З позиції комунікативно-орієнтованого навчання КМК мають стимулювати мовленнєво-розумову діяльність учнів: їх зміст повинен розкривати певні аспекти і надавати інформацію, необхідну для вирішення проблеми. Завдання мають зумовлювати дослідницькі дії учнів, в яких формується їх готовність до мовленнєво-розумової діяльності.

Висновок. Ми розглянули роль мотивації на формування іншомовних вмінь за допомогою КМК з ІМ і з'ясували, що активізація мовленнєвих дій і мовленнєвого досвіду учнів ґрунтується на позитивній мотивації, і є одним із способів її підвищення.

Література:

- 1.Бенедиктов Б.А.Психология овладения иностранными языками. – Минск: Вышая школа, 1974. – 335с.
- 2.Вильямс Р., Маклин К. Компьютеры в школе: Пер. с англ. / Общ. ред. В.В.Рубцова. – М.: Прогресс, 1988. – 336с.
- 3.Власов Е.А., Юдина Т.Ф., Авраменко О.Г., Шилов А.В. Компьютеры в обучении языку: проблемы и решения. – М.: Рус. яз., 1990. – 80с.
- 4.Выготский Л.С. Вопросы детской психологии. – СПб.: Союз, 1997. – 286с.
- 5.Евдокимова М.Г. Проблема использования компьютерных языковых игр в работе над рецептивной лексикой: Автореф. дис. ... канд. пед. наук. – М., 1992. – 27с.

6. Журавлёв А.П. Языковые игры на компьютере: Книга для учащихся старших классов средней школы. – М.: Просвещение, 1988. – 144с.
7. Кизима Р.А. Методика визначення ефективності нових технологій навчання // Нові інформаційні технології навчання в навчальних закладах України: Наук. метод. зб., вип. 8: Педагогіка / Редкол.: І.І.Мархель (гол. ред.) та інш. – Одеса: Друк, 2001. – С.123–125.
8. Кужель О.М. Можливості використання мультимедійних курсів у навчанні читання на початковому ступені середньої школи // Іноземні мови. – 2001. – №2. – С.8-10.
9. Кузовлева Н.Е. Профессиональная ориентация как один из факторов формирования мотивации в обучении иностранным языкам // Иностр. яз. в школе. – №4. – 1984. – С.23-25.
10. Кучма М.О. Мотивація вивчення іноземної мови сучасними старшокласниками // Іноземні мови. – 31. – 1999. – С. 3-4.
11. Москалец О.О. Можливості комп'ютерного посібника AZAR Interactive для організації позааудиторної роботи першокурсників мовного вищого закладу освіти // Іноземні мови. – 2001. – №4. – С.35-38.
12. Палій О.П. Методичний огляд мультимедійних курсів з німецької мови // Іноземні мови. – 2001. – №1. – С.62-64.
13. Толстоухова В.Ф. Совершенствование лексико-грамматических навыков чтения с использованием компьютерных технологий (на материале английского языка, неязыковой вуз): Автореф. дис. ... канд. пед. наук. – Минск, 2000. – 18с.
14. Шевченко С.І. Особливості навчання читання за допомогою комп'ютерів // Вісник КНЛУ. Серія «Педагогіка і психологія». – К.: Вид. центр КНЛУ, 2001. – Вип. 4. – С.216-221.

В статті йдеться про вплив комп'ютерних мовних курсів на мотивацію вивчення іноземної мови, а також пропонується аналіз декількох мультимедійних комп'ютерних навчальних курсів і можливості їх використання в навчанні англійської мови в загальноосвітній школі для підвищення рівні мотивації та для розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності.

The article offers the analysis of a few multimedia computer educational courses and possibility of their use in teaching of English at school: for forming of motivation and knowledges, abilities and skills of phonetics, vocabulary and grammar, and also development of all types of speaking activity.